Eduskunnan ympäristövaliokunta 4.6.2025

U 72/2023 vp

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi ajoneuvojen suunnittelua koskevista kiertotalousvaatimuksista ja romuajoneuvojen jätehuollosta, asetusten (EU) 2018/858 ja 2019/1020 muuttamisesta sekä direktiivien 2000/53/EY ja 2005/64/EY kumoamisesta (ajoneuvojen kiertotalousasetus)

Suomen Autokierrätys Oy:n asiantuntijalausunto

Suomen Autokierrätys kiittää mahdollisuudesta lausua ajoneuvojen kiertotalousasetusta koskevaan valtioneuvoston kirjelmään.

Suomen kannat ehdotettuun asetukseen ovat kokonaisuutena hyviä ja perusteltuja. Niiden painokas ja aktiivinen edistäminen on tärkeää myös jatkossa, jotta Suomen toimivaksi todetun tuottajavastuujärjestelmän säilyminen turvataan.

Laajennettu tuottajavastuu tarkoittaa, että valmistajien, maahantuojien tai muiden tuotteita markkinoille saattavien tahojen on järjestettävä jätehuolto kyseisille tuotteille niiden poistuessa käytöstä. Tuottajien tulee luoda keräysjärjestelmä, johon kuluttajat voivat maksutta ja vaivattomasti toimittaa käytöstä poistamansa tuotteet. Tämän jälkeen tuottajien tulee huolehtia keräysjärjestelmäänsä vastaanotettujen tuotteiden asianmukaisesta käsittelystä ja kierrätyksestä loppuun asti siten, että muun muassa kierrätystehokkuudelle asetetut tiukat vaatimukset täyttyvät. Tuottajien tulee myös osoittaa kierrätystehokkuuden sekä muiden tuottajavastuuseen kuuluvien velvoitteiden täyttäminen raportoimalla niistä viranomaiselle säännöllisesti.

Ajoneuvojen tuottajavastuu toteutuu Suomessa tällä hetkellä hyvin. Vastaanotetut romuajoneuvot siirretään käsiteltäväksi tuottajan kanssa sopimuksen tehneiden toimijoiden kierrätyslaitoksille, joissa romuajoneuvojen ympäristövaatimukset täyttävä ja turvallinen käsittely voidaan tehdä luotettavasti, läpinäkyvästi ja dokumentoidusti.

Tuottajavastuun tehokas ja luotettava toteutuminen on tärkeää paitsi isossa kuvassa globaalien ympäristö-, vastuullisuus- ja kestävyyskysymysten kannalta, myös paikallisten ympäristövaarojen minimoiseksi. Romuajoneuvojen materiaalien kerääminen, asianmukainen käsittely ja saaminen kiertoon on jatkossa yhä tärkeämpää, kun kierrätysmateriaalien käyttöä ajoneuvojen valmistuksessa koskevat vaatimukset lisääntyvät.

Tuottajavastuun toteutuminen edellyttää, että tuottajan oikeudet ja velvollisuudet ovat tasapainossa. Kun romuajoneuvot otetaan vastaan tuottajien perustamaan ja ylläpitämään keräysjärjestelmään, ne tulee myös käsitellä samassa järjestelmän sisällä loppuun asti. Vain tällä tavalla voidaan varmistua siitä, että tuottajavastuuvelvoitteet ja muut, muun muassa ympäristösääntelyä koskevat vaatimukset toteutuvat.

Tuottajien järjestelmän ulkopuolelle päätyvät romuajoneuvot, ”kadonneet ajoneuvot”, ovat tunnistettu asetuksessa yhdeksi keskeisimmäksi ongelmaksi, jota uudistuksella pyritään torjumaan. Mikäli tuottajien ylläpitämää järjestelmää heikennetään, tulee se väistämättä johtamaan kadonneiden ajoneuvojen lisääntymiseen. Pahimmillaan se voi viedä pohjan koko tuottajavastuujärjestelmältä, jos tuottaja ei tosiasiallisesti voi toteuttaa ja valvoa vastaanottamiensa romuajoneuvojen käsittelyä.

Tätä taustaa vasten onkin hyvin erikoista, että uudessa asetusehdotuksessa ei nimenomaisesti säädetä tuottajan ensisijaisesta oikeudesta jätehuollon järjestämiseen yhtä selkeällä tavalla kuin Suomen nykyisessä jätelaissa. Onkin äärimmäisen tärkeää varmistaa, kuten Suomen kannassa on tunnistettu, että nykyisenkaltainen tehokas ja luotettava tuottajavastuujärjestelmä voi jatkossakin toimia. Tämä voidaan toteuttaa joko asetuksen tasolla tai riittävällä kansallisella liikkumavaralla.

Suomessa on kehitetty ja viime vuonna käyttöönotettu ajoneuvojen digitaalinen kierrätysjärjestelmä (DELV). Digitaalinen järjestelmä edistää romuajoneuvojen rekisteristäpoistoa ja seurantaa, mikä vähentää laitonta käsittelyä ja varmistaa vastuullisen kierrätysprosessin. Lisäksi viranomaisraportointia voidaan automatisoida ja tietoja hyödyntää tarkemmin, jolloin tuottajan ja viranomaisen hallinnollista taakkaa voidaan vähentää merkittävästi. Tiedon hyödyntäminen tekoälyn avulla tukee lisäksi viranomaisvalvonnan kehittämistä.

Järjestelmän käyttöönotto on jo vaikuttanut positiivisesti romuautojen keräysmääriin Suomessa ja sen odotetaan edelleen kasvattavan sekä keräys- että kierrätysastetta tulevaisuudessa. DELV-järjestelmä on merkittävä askel kohti vastuullisempaa ja tehokkaampaa ajoneuvojen kierrätystä.

Suomen järjestelmä voi toimia hyvänä esimerkkinä muille EU-maille siitä, miten tuottajavastuu toteutetaan tehokkaasti, modernisti ja läpinäkyvästi.

Juha Kenraali
toimitusjohtaja
Suomen Autokierrätys Oy